

KURD

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. Kurd bemutatása	4
3. Örökségünk	6
4. Eltérő építészeti karakterek bemutatása	12
5. Építészeti útmutató, ajánlások	18
<i>Telepítés</i>	
<i>Tetőhajlásszög</i>	
<i>Magasság</i>	
<i>Tetőforma</i>	
<i>Terepalakítás</i>	
<i>Színek</i>	
<i>Kerítések</i>	
<i>Kertek</i>	
<i>Erkélyek, tornácok</i>	
<i>Anyaghasználat</i>	
<i>Ajtók, ablakok</i>	
<i>Járdák, burkolatok</i>	
<i>Homlokzatképzés</i>	
<i>Részletek</i>	
6. Mai példák	37
7. Utcák, terek	40
8. Sajátos építményfajták	41
<i>Hirdetések, reklámtáblák</i>	
9. Impresszum	43

BEVEZETÉS

1

Kurd község településképi arculati kézikönyvében szeretnénk bemutatni a településen található természeti, illetve épített értékeket. A kézikönyv elkészítésének célja, hogy mind az itt lakók, mind pedig a későbbiekben a településre költözők számára megmutassa azokat az épületeket, kerítéseket, kerteket, amelyek szerintünk jó, a település arculatát tekintve a településbe illeszkedő és követendő példák lehetnek.

Szeretnénk, ha a tudatos építési és építkezési formák megismerésében és alkalmazásában is segítségül szolgálna ez a kézikönyv az olvasó számára.

Környezetünk, utcaképünk, településképünk esztétikáját nem emblemikus épületekkel érhetjük el, hanem egymáshoz hangulatban, színben, homlokzatban, tetőkialakításban illeszkedő, rendezett építményekkel. A szabályszerűségeket közösen kialakítva meghatározhatjuk azokat az építészeti, kulturális és környezeti értékeket, amelyek követendőek a településen. A népi építészet vagy a településen fellelhető egyedi karakter megővése, újraélesztése nem csak idejét múlt megoldások benyomását keltheti. Ha mindez ki tud egészülni a megfelelő innovatív építészeti megoldásokkal, akkor egy olyan végeredményt kapunk, amely a jövő irányába mutathat. Fontos megjegyezni, hogy a dokumentum nem lezárt, hanem egy folyamatosan kiegészülő, szemléletformáló kiadvány. Reméljük, hogy elképzeléseink bemutatásával mi is hozzájárulhatunk Kurd község megfelelő és korszerű kialakításához.

KURD BEMUTATÁSA

2

Kurd község a Dél-Dunántúl változatos vidékén, Tolna megyében, a Dombóvári járásban található, a Kapos völgyében, Dombóvártól északkeletre, 18 km-re. A település és környéke már ősidők óta lakott. Szívesen telepedett meg itt a halászó, vadászó ember, mert a Kapos bőven ellátta hallal, a környező erdők pedig vaddal. A vaskori emberek nyomai is fennmaradtak, például a Galliából érkezett kelták ötvösmunkái az akkori kor legszebb termékeivel vetekedtek. A rómaiak idejéből is maradtak településnyomok, melyek a gyulaji út mentén láthatók. A cserepek, téglák fejlett építészeti kultúráról árulkodnak. A mai Kapos hídján már akkor is jelentős átkelőhely lehetett, az akkori technikával állandó fahidat építettek. A szőlőhegyen már akkoriban meghonosították a szőlőművelést. A falu területét a rómaiak után gótok, majd germánok lakták, a honfoglalás után a Héder nemzetség tagjai telepedtek le ezen a területen, innen származik a község neve is, a honfoglaló magyarok egyik vezéralakja Kurt vagy Kurd névre hallgatott, török nyelven farkast, totemállatot jelent, amely a kurdi címerben vissza is köszön.

A török pusztítás ezt a területet sem kímélte, a falu pusztasággá vált. A török seregek védelme alatt sok szerb telepedett le, a török kiűzése után rácok és tótok népesítették be a falut. A német telepeseket először 1756-ban hozták be, ekkor csak pár család került ide. Később egy hatalmas tűzvész miatt a falu kétharmada megsemmisült, ezután került betelepítésre a németiség nagy része, akik iparosok voltak, újjáépítették a községet. A két világháború során a falu jelentős károkat szenvedett, majd a kitelepítések tizedelték meg a lakosságot. A község aztán hamar benépesült, sok háborús menekült élt a faluban, elfoglalták az üresen maradt házakat, akik eddig putriban éltek, azok is lakóházhoz jutottak, elindulhattak a polgárosodás útján. Nagy változásokat hoztak az 1965–75-ös évek. Javult a közellátás, új házak, utcák épültek, és megkezdődött a falu kulturális és esztétikai fejlesztése.

Az első katonai felmérés (1763-1787)

A második katonai felmérés (1806-1869)

A kurdiak jelentős része mezőgazdasággal, állattartással foglalkozott, nem is voltak igazán szegények, akiknek a mindennapi megélhetés nehézséget okozott volna. Legeltetési társulat, Erdőbirtokosság, Tejszövetkezet alakult, malom működött. 1967-ben indították be a Doboüzemet, amely 2011-ig működött, többeknek nyújtott munkahelyet. A Kurdi Új Élet Mezőgazdasági termelőszövetkezet az 1960-as évek elején jött létre, kb 300 főt foglalkoztatott, ez a létszám azonban a gazdaság korszerűsödésével folyamatosan csökkent, megszűnésekor 150 dolgozónak szűnt meg a munkahelye.

A kurdi iskola 1834-ben épült a templom mellett, egytantermű volt 1879-ig, ezután két tanterműre, majd három tanterműre bővítették. A mai Nagyiskola az Eszterházyak erdészháza volt, abban az időben az iskola a mai Kisiskola helyén működött, amelyet a 60-as években korszerűsítettek. Az óvoda épülete 120–130 éves lehet. Eleinte képesítés nélküli „óvónők” dolgoztak itt 50–60 gyerekekkel. Az 1960-as évektől már képzett óvónők foglalkoztak a gyerekekkel, két csoportban, két dajka segítségével. Kurd utolsó hivatalosan becsült népessége 2017-ben 1179 fő volt.

ÖRÖKSÉGÜNK

3

Építészeti értékek

Kurd építészeti értékekben gazdag település. 26 helyi és műemléki védelemmel ellátott épület, építmény található itt, amelyek a térség kiemelkedő településévé teszik.

Szent Lőrinc templom

Az egyhajós római katolikus templom 1765-ben épült homlokzata elé kilépő toronnyal és félkörívesen záródó szentéllyel. Oltára Martin Fischer alkotása, oltárképét Zichy Mihály festette, orgonáját pedig 1895-ben Angster József építette. Műemléki védelem alatt állt.

Szeszfőzde és berendezése (helyi védelem)

Temető kápolna (helyi védelem)

Tűzoltó szertár (helyi védelem)

Vas-műszaki bolt (helyi védelem)

Volt rendőrség (helyi védelem)

Akácfa vendéglő (helyi védelem)

Alsó iskola (helyi védelem)

Dobozüzem (malom) épülete (helyi védelem)

Petőfi u. 3-9. együttese (helyi védelem)

Petőfi u. 37. épülethomlokzata (helyi védelem)

Petőfi u. 35. épülethomlokzata

Szabadság tér 7. (helyi védelem)

Istálló (helyi védelem)

Gyógyszertár (helyi védelem)

Központi iskola (helyi védelem)

Községháza (helyi védelem)

Kultúrház (helyi védelem)

Lakóépületek: Hunyadi u. 33., 39., Petőfi u. 32., 33., (helyi védelem)

Orvosi rendelő, lakás (helyi védelem)

Óvoda (helyi védelem)

Önkiszolgáló bolt (helyi védelem)

Paplak (helyi védelem)

Természeti értékek

Kurd község a Kapos-folyó mentén elhelyezkedő település. A folyó, hullámos vonalként a címerben is felfedezhető. A terület hegyes-völgyes, dombos felszínű, síkság csak a folyó völgyében található.

A Kapos-folyó völgye környezetvédelmi szempontból ökológiai folyosóként van nyilvántartva. Ez olyan élősávot jelent, amely lehetővé teszi az állat- és növényfajok számára a vándorlást, ezzel biztosítja a biológiai sokféleség megőrzését.

Kurd délkeleti csücskében találjuk a HUDD20026 Lengyel-Hőgyészi erdők nevű Natura 2000 területet, melynek célja az Illír bükk-erdők és Illír gyertyános-tölgyes élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása, valamint a Pannon cseres-tölgyesek helyreállítása.

A külterületen ezen felül megtalálunk még védett lápokot és forrásokat.

ELTÉRŐ ÉPÍTÉSZETI KARAKTEREK BEMUTATÁSA

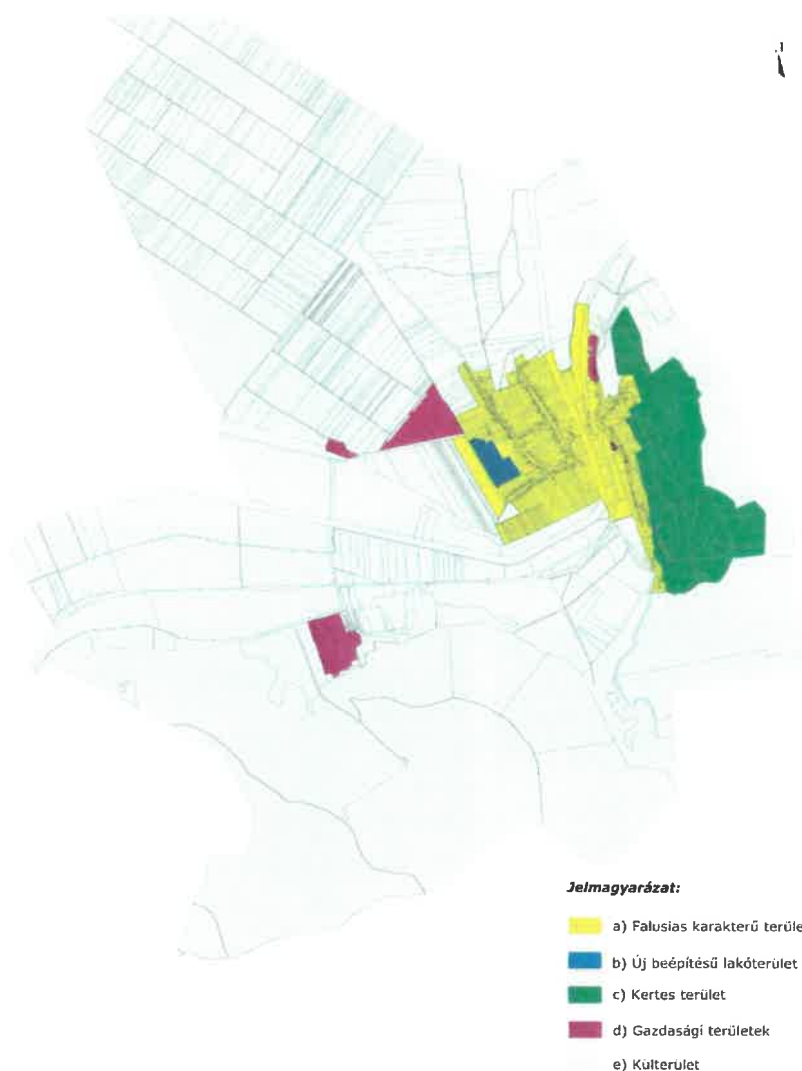
4

Kurd építészeti karaktereinek meghatározásánál az első, egyben legmeghatározóbb karakter a település belterületének falusias karakterű területe. Itt található a település központja, amely magában foglalja az egyházi és közigazgatási funkciókat. A belterület nyugati részén, az Ifjúság u. mentén új beépítésű lakóövezet található.

A település külterületén találhatóak nagyobb gazdasági területek. Eltérő telepítésük, homlokzati kialakításuk és magasságuk miatt külön arculati csoportba tartoznak. Többek között Csurgópuszta és az Agro-Kurd Kft. épületegyüttese is ide tartoznak.

A lakóövezettől keletre terül el a nagy kiterjedésű kertes övezet. Itt kertes gazdálkodás folyik, a terület épületei és beépítésük is ehhez alkalmazkodik.

Kurd külterületének zöme mezőgazdasági termelésre szánt terület, a további része pedig egybefüggő erdős terület, valamint a településen folyik keresztül a Kapos-folyó is.

Falusias karakterű terület

A település központi része a templom köré csoportosult középületekből áll, ahol helyet kapott a polgármesteri hivatal és a Kurdi Körzeti Általános Iskola.

A lakóterületeken található hagyományőrző épületek oldalhatáron álló beépítéssel, szalagtelkeken kaptak helyet, az utcára merőleges nyeregtetővel. Jellemző az oldaltornácos kialakítás, főként vakolt téglá oszlopokkal alátámasztva, de találni példát faoszlopos kialakításra is. Az utcára egy vagy két nagy ablakkal, esetleg tornác megnyitással néz a homlokzatuk. Sok esetben megjelennek fa- vagy vakolatdíszítések a tornácokon és az utcai homlokzaton.

A többi lakóépület ezen a területen a szocializmus építészeti stílusát tükröző, két nagy homlokzati ablakkal az utcára néző, sáttetővel lakóház, cserép vagy palatetővel. Ezeken kívül megjelenik néhány többszintes épület a 80-90-es évek építészeti stílusában, több kisebb ablakkal, valamint teraszokkal, erkélyekkel. Az új építésű lakóházak már inkább egyszintesek, sáttetővel, több esetben összetett tetőszerkezettel.

A lakóházak jellemzően az utcával párhuzamos telepítésűek, többnyire előkertes beépítéssel kerültek kialakításra. Az azonos méretű előkertek lényeges elemei az egységes településképeknek.

Új beépítésű lakóterület

Kurd új építésű lakóterülete az Ifjúság u. mentén alakult ki. Ez a település legfiatalabb utcája. A telkek szélessége szinte azonos, a lakóépületek az oldalhatáron helyezkednek el. A területet a kockaházak jellemzik sátoztetővel, nagyrészt egységes homlokzati képpel, az utcafrontra két osztott ablakkal nézve. Ezen jellemzőknek hála a településrész egy megtervezett, egységes, esztétikus képet ad. Az épületek előkerttel kapcsolódnak az utcához, amelyeket áttört fa- és vaskerítések választanak el egymástól. A lakóházak mögött különböző melléképületek találhatóak, gyakori a kertes gazdálkodás a hátsó kertben.

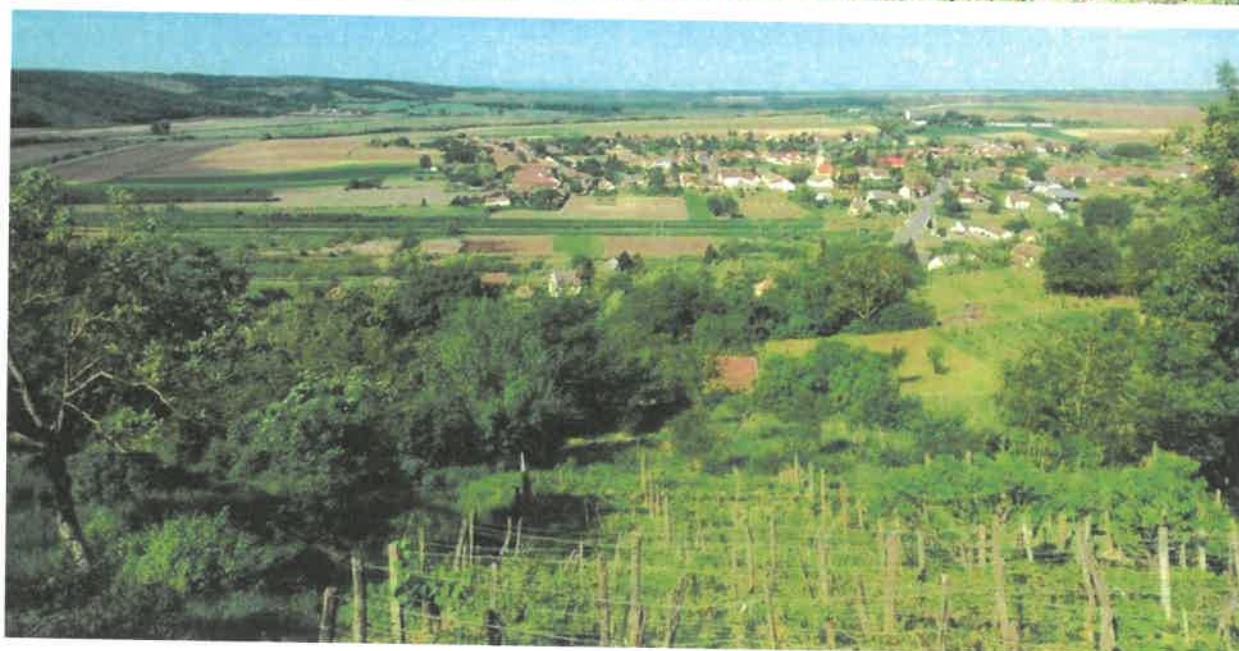
Kertes terület

A belterülettől keletre kapott helyet a település kertes része, ahol nem csak kisebb méretű hétvégi házak, de hagyományos lakóházak is települtek, főként a Felszabadulás utcába. A terület többi részén kisebb léptékű épületek, nyeregtetővel és szabadonálló beépítéssel kerültek kialakításra a dombos részen. Az épületekhez nagyméretű telkek csatlakoznak, amelyeken gyümölcs- és egyéb növénytermesztés folyik.

A település központi részétől távolodva egyre jellemzőbb a lazább beépítés. Az épületek az utcafronttól visszahúzva helyezkednek el.

Megjelenésükben hasonlítanak a tradicionális építészeti jegyekkel rendelkező falusi épületekhez (nyeregtetejükkel és téglalap alaprajzukkal), viszont telepítésük, magasságuk, telekméretük különbözik Kurd többi részétől, ezért önálló építészeti karakterként szerepelnek.

Az épületek több esetben a lakóterületeken jellemző anyaghasználattól eltérnek, valamint színviláguk is élénkebb a megszokottnál.

Gazdasági területek

A belterület északkeleti végénél fekvő részen található egy nagyobb gazdasági terület. Ezen a területen az épületek magasabbak és nagyobb méretűek, mint a falusias karakterű lakóterületen vagy az új beépítésű lakóterületen.

A lakóövezettől nyugatra találjuk az Agro-Kurd Kft. mezőgazdasági, üzemi területeit. A település központjától számítva délnyugat irányba 4 km-re helyezkedik el Csurgópusztán. Jellegét tekintve mezőgazdasági funkciójú (készlet-, szolgálati) lakótelep, illetve lakóhely. Lakónépessége hozzávetőleg 51 fő, a területén található lakások száma pedig körülbelül 20 darab, továbbá mezőgazdasági funkcióval rendelkező csarnoképületeket figyelhetünk meg ezen a részen.

A településrészre a szabadabb beépítés jellemző, funkciótól függő épületkialakítással. Védősáv határolja ezeket a területeket, a por-, szag-, és zajvédelmi okok mellett esztétikai funkciót is betöltenek a véderdők.

Külterület

A változatos, dombos területen fekvő település külterülete főként mezőgazdasági termelésre szánt területekből áll. A mezőgazdasági termelő tevékenységre alkalmas területektől délre dús erdő húzódik, gazdag növény- és állatvilággal, valamint itt folyik keresztül a Kapos-folyó is. A külterületen természetvédelmi övezetek helyezkednek el, ezeken a területeken beépítésre vonatkozó korlátozások léphetnek életbe.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ, AJÁNLÁSOK

5

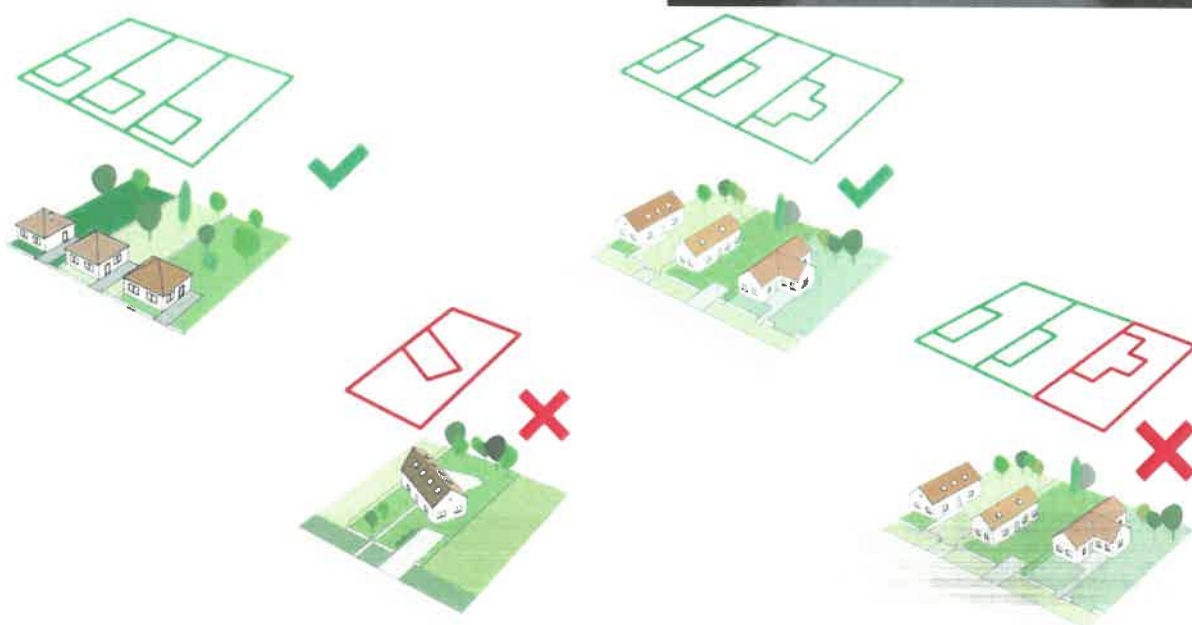
Falusias karakterű terület, új beépítésű lakóterület

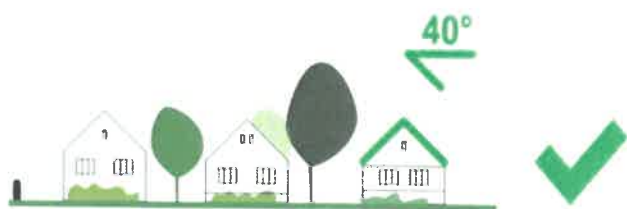
Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket, viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat.

TELEPÍTÉS

A községben számos telepítési mód figyelhető meg, jellemzően azonban az oldalhatáron álló beépítés dominál. Kurd peremén az előkertes, a település központi részén pedig az utcavonalas beépítési mód a jellemző. Az utcára merőleges rendszerű kialakítással találkozhatunk leginkább, egyedül a település központjában találunk az utcával párhuzamos telepítést.

Új ház építéskor javasolt az adott utcában meglévő épületek telepítéséhez illeszkedni. Indokolatlanul elforgatni a jellemző tengelytől, vagy visszahúzni az épületet nem javasolt. Kurd hagyományos falusi utcakép jellegét a csend, a barátságos, családias légkör jellemzi.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A település területén a családi házak tetőhajlásszöge hasonló, többnyire 30-45 fok közé tehető. Érdeemes ehhez igazodni, de természetesen, gondos tervezés mellett más formákat is lehet tervezni.

A meglévő épületek közé épülő új háznak javasolt hasonló tetőhajlásszöggel épülniük, mint ami a szomszédos épületeknél is megfigyelhető. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a település arculatához.

MAGASSÁG

A kisebb településeken jellemzően egyszintes lakóépületek figyelhetők meg. A régi házak rendszerint hosszanti irányban terjeszkedtek, sohasem felfelé. Ez a földszintesség adja a település utcáinak egységes arculatát.

Új épületek építéskor és felújításkor, bővítéskor figyelembe kell venni a környező épületek magasságait, és velük közel azonos méretet kell tartani. A földszintes házak közé nem javasolt többszintes épületet elhelyezni, mert azok - zavaró hatásuk mellett - nem harmonizálnának környezetükkel.

TETŐFORMA

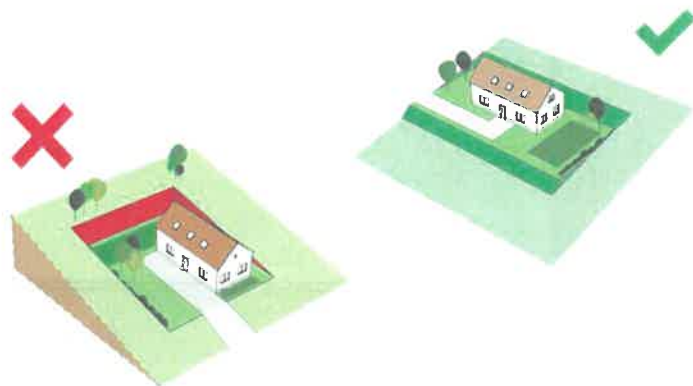
Elsősorban a beépítési mód határozza meg a tetőformát. Ennek alapján az utcára merőleges hossz tengelyű házak esetén a nyereg-, a manzárd-, a konty- és a csonka kontytető figyelhető meg, míg az utcával párhuzamos lakóházak inkább sátor- és nyeregtetővel épültek. A település egyes részein megfigyelhető a félnyeregtetős kialakítás is.

Új ház tervezésénél a szomszédos épületek figyelembevételével kell illeszkedni a környezethez. A nyeregtetős házakból álló utcaképbe nem kerülhet tördelt, összetett tetőformájú épület. Minden esetben a településkép megőrzése az elsődleges szempont, attól eltérni nem ajánlott.

TEREPALAKÍTÁS

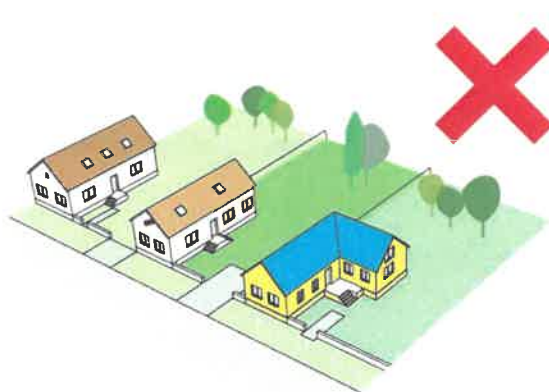
Kurd enyhén dombos területen található. Az utcavonalat a domborzat határozza meg. Javasolt a domborzathoz igazítani a tervezett épületet.

Az utcakép kialakításánál fontos a jelenlegi egységének megtartása. Az utcafronti épületek közötti utat zöldfelület szegélyezi, nem javasolt a megfelelő kilátást gátló növényzet vagy térelem elhelyezése.

SZÍNEK

Az épületek színvilága többnyire fehér vagy világos színű. Nem javasolt az élénk, kirívó vagy akár sötét színek használata, azonban a sötétbarna vagy a sötétzöld árnyalatait alkalmazhatjuk a nyílászárók színezése esetében. Követendő a természetközeli, illeszkedő földszínek alkalmazása. Azokat a színeket kell előnyben részesíteni, amelyek a használt anyagokkal és a természetes építőanyagok színeivel harmonizálnak. Javasolt a látszó téglafelületek, természetes kő- és faburkolatok alkalmazása a homlokzati felületek egy-egy részletén.

Példa a megfelelő színhasználatra. Javasolt a világos paszellszínek használata, sötét színű ablakokkal.

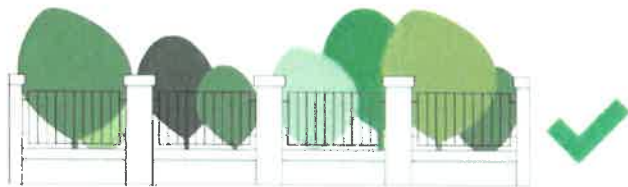
Példa a nem javasolt homlokzatszínezésre, mely nagyon eltér a többitől, nem illik a környezetébe.

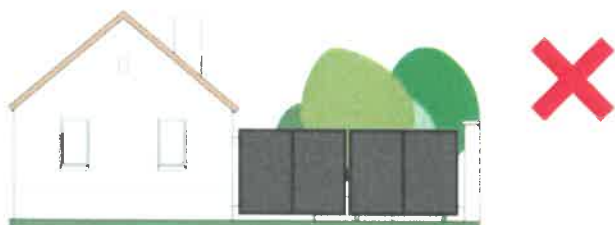
KERÍTÉSEK

Kurd községben a fa- és vaskerítések, illetve a tömör kerítések használata figyelhető meg leginkább. Új építésnél alkalmazkodjunk az adott utcában jellemző kialakításhoz.

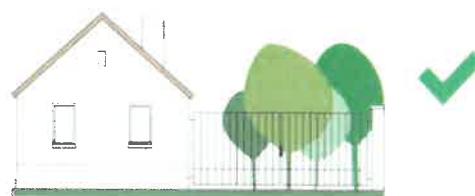
Az új építésű településrészen csupán az áttört kerítések és a sövénykerítés alkalmazása elfogadható.

Az áttört kerítéseknél tanácsos, hogy a kapuk hasonló anyaggal és stílusban készüljenek, mint a kerítéselemek. Tömör kerítéseknél tömör felületű fém vagy fa kapukat célszerű alkalmazni.

Falusias környezetben kerülendő az előregyártott betonpaneles és a túldíszített kerítéskialakítás használata, továbbá az utcáfronton próbáljuk kerülni a drótfonatos kerítés alkalmazását.

Ajánlott kerítések a településen, lábazattal, oszloppal, vagy ezek nélkül.

A településközpontban inkább tömör, a település széle irányában inkább áttört kerítéseket találunk. Régen a díszes, faragott fakerítés volt jellemző, függőleges vagy vízszintesen fekvő deszkákkal. A településen erre találunk néhány példát, de a faragott díszítés már elmarad.

Ma már a festett beton lábazat, a fémoszlopos fém- és kovácsoltvas kerítés a jellemző, de találunk néhány tömör fa- és deszkázott kerítést is. A színük világosabb pasztell, sötétebb barna vagy zöld.

Szép kezdeményezés továbbá, hogy helyi művészek igyekeznek a korabeli hangulatot visszahozni a településre. Felújítják az utcai padokat és mívés fűrészelt fakerítést készítenek, ezek közül is mutatunk néhány példát.

KERTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Az épített értékeken túl, nagy szerepe van a növényzetnek is a település életében. A növényalkalmazást jelentősen befolyásolja a terület eredeti növénytakarója, mely ebben a térségben az ezüsthársas bükkös és a gyertyános kocsánytalan tölgyes, illetve a vízfolyások mentén az ártéri ligeterdők. Ennek megfelelően a cser- és kocsánytalan tölgy, illetve az ezüsthárs és a bükk a fő állományalkotó fajok, melyeknek fajtái bátran megjelenhetnek a település közterületein és a kertekben egyaránt.

A tölgyfélék tekintélyes méretüknek köszönhetően parkokba javasolhatók, míg az ezüsthárs számos fajtája kisméretű, szabályos, kúpos koronával rendelkezik, így kiskerti használat mellett kiválók akár utcai sorfának is. Két őshonos hársunk, a nagylevelű és kislevelű hárs egyaránt jó alkalmazkodóképességűek, szép szabályos koronát nevelnek és rengeteg fajtájuk ismert, melyekkel hangulatos, árnyas ketrészleteket alakíthatunk ki és virágzáskor illatukkal is elbűvölnek. A juharok ugyancsak jó várostűrűsükről, alkalmazkodóképességükről és változatos fajtaválasztékukról híresek.

Megemlíthendő még az *'Elsrijk'*, melyből akár sövény is nevelhető, vagy az utcásorjának alkalmas, lapított gömb koronájú, tömött ágrendszerű *'Nanum'* is, mely igen ellenálló és igénytelen. Kőrsek közül a magas kőris javasolható leginkább, *'Nana'* fajtája utcafásításra is kiváló, de választhatjuk az *'Atlas'*-t vagy a különleges sárgavesszős *'Jaspidea'*-t is a kertekbe, parkokba egyaránt. Ugyancsak ajánlható a kétbibés galagonya *'Paul's Scarlet'* fajtája, mely igen mutatós virágzáskor és habitusának köszönhetően kis helyen is elfér. Érdeemes még megemlíteni a közönséges nyírt, melynek különböző fajtái, például a csüngő habitusú *'Youngii'* vagy a szeldelt levelű *'Dalecarlica'* igen látványosak, a kertek különlegességei lehetnek. Ezen kívül igazán szép a parkfának is alkalmas, illatozó fűrt virágzattal rendelkező zselnicemeggy.

A társulásra jellemző cserjefélék közül kiemelendő a veresgyűrű som, illetve a közönséges mogoró. Az előbb gyönyörű vesszőszínével díszít, míg utóbbi ehető termésének köszönhetően közkedvelt. A veresgyűrű som fajtái közül választható többek között a *'Winter Beauty'*, a mogorónak pedig a csavarodott ágrendszerű *'Contorta'* vagy éppen *'Atropurpurea'* fajtája, melyek igazi díszek lehetnek a kerteknek.

Kecskerágók közül ismerünk számos, talajtakaróként is hasznosítható alacsony fajtát, melyek akár cserjefoltokba, akár évelőkkel párosítva, vagy kerítés elé kiválóak, de jól mutatnak sötét lombú cserjék előterében is. Ilyen például a naposabb fekvést igénylő kúszó kecskerágó '*Sunspot*' fajtája, vagy éppen az '*Emerald Gaiety*'. Nagyon jól társíthatók hozzájuk harangvirágfélék. Fák alá gyeppótlónak, árnyékos részein a kerteknek jól alkalmazhatók meténgfélék, illetve a podagrafű.

KERTEK

A kertek elrendezését tekintve a klasszikusnak vett előkertek kevésbé jellemzőek, ahol azonban megjelennek, díszkerti funkciót töltenek be. Leginkább különböző örökzöld és lombhullató cserjék kapnak bennük helyet, melyek oldják az épített hatást, a szigorú vonalvezetést. Bátran javasolhatók a kertek előtt húzódó zöldsávokba és az előkertekbe évelőágyások, cserjefoltok, melyek még karakteresebbé teszik az utcaképet. Igen látványosak a már említett kecskerágók, somok és a mogyoró különböző fajtái évelőkkel, hagymásokkal, egynyáriakkal kombinálva. Megjelenhetnek különböző, talajadottságokhoz alkalmazkodó sásfélék, illetve a sásliliom is, mely nyáron hosszú ideig pompázó virágaival élettel telivé varázsolja az előkerteket, zöldsávokat, de rendkívül hangulatos összehatást érhetünk el vele a pihenőkertekben is.

A kertek oldalsó és hátsó részében helyet kaphatnak gyümölcsfák, például dió, alma, körte, cseresznye, meggy, de megjelenhet a szőlő is. A hátsókertben ezen kívül kialakítható tetszés szerint pihenőkert, melybe a már korábbi fejezetben említett fajok kisebb méretű, házikertbe is alkalmas fajtái közül érdemes válogatni. Ezekhez pedig cserjeféléket és évelőket lehet társítani harmonikus kompozíciót teremtve. Megjelenhetnek különböző épített elemek is a pihenőkertben, mint például tűzrakóhely vagy pergola. A cél az, hogy nyugalmat sugárzó, pihenésre alkalmas kertrészletet alakítsunk ki, ahova szívesen visszavonul az ember.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A magyar népi építészetben jellemző a tornácos kialakítás. Kurdon néhány oszlopos, oldaltornácos épületet találunk még, azonban már nem ez a jellemző. A településen található tornácos épületek rendszerint mellvéd nélküli, vékony pillérekkel kialakított lakóházak, néhol megfigyelhető az utcafrontra történő megnyitás is. A településen pár darab kétszintes épületet is találunk, ezeknél az utcafrontos erkélykialakítás a jellemző.

A tornác oszlopainak, mellvédjeinek anyaga többnyire vakolt téglák, de találunk faoszlopos megoldást is. Az oldalon néhány példa látható a változatos tornáckialakításra. *A képek nem a településen készültek.*

ANYAGHASZNÁLAT

Településképi szempontból a hódfarkú cserép, illetve a hornyolt cserép tetőhéjalás javasolt.

Nem ajánlott többek között hullámpalát, bitumenes zsindelyt, betoncserepet alkalmazni, melyek nem csak rontják a településképet, de egészségügyi szempontból is károsak.

AJTÓK, ABLAKOK

A községben található néhány régi, hagyományos parasztház, melyek hangsúlyos eleme a fából készült ajtó. Javasolt ezek felújítása vagy átfestése. Településképi szempontból javasolt többek között a nűtolt deszkabetétes, a halszálkabetétes, az osztott üvegezésű vagy a hagyományos fabetétes ajtót alkalmazni.

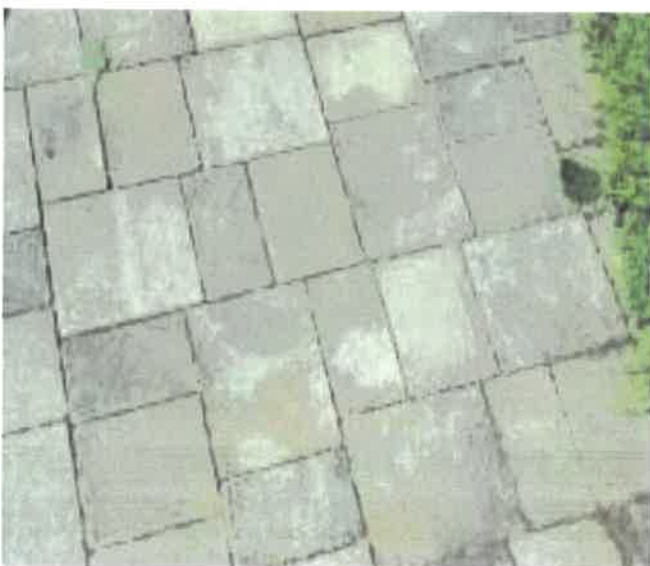
Javasolt a hagyományos fa ablakok alkalmazása. A világosabb vagy fehér színvilágú lakóházakhoz jól illeszkednek a sötétebb színű (sötétbarna, sötétzöld) nyílászárók, továbbá a műanyag redőnyök és árnyékolók helyett előnyben részesítendő a fából készült zsalugáterek vagy zsalutáblák.

Ablakokra jó példák a településen:

JÁRDÁK, BURKOLATOK

A beton, aszfalt burkolat helyett javasolt a természetes anyagú burkolatkialakítás. Ennek anyaga lehet természetes kő, bazalt.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Kurd településen vegyes homlokzatképzések láthatók. Megfigyelhetők kontyvetős és csonka kontyvetős épületek, valamint népi mesterek munkáit mutató oromfalas, nyeregvetős, hosszanti ablakelrendezéssel épült házak is. Új épületek tervezésekor a szomszédos telkeken álló épületek utcaképét célszerű mintául venni, amennyiben azok tükrözik a település arculatát.

RÉSZLETEK

Az építészeti részletek szép formálása a népi építészet jellegzetessége volt. Kurdon is számos példát találhatunk szépen megformált nyílászárókra, kerítésekre. Sok helyen megfigyelhetünk vakolatdíszes oromzatokat, továbbá felfedezhetünk rajtuk olykor különleges megjelenésű füstlyukakat.

Kertes terület

TELEPÍTÉS

A kertes településrészen találunk kisebb épületeket, melyek a telken szabadonállóan helyezkednek el, és annak alacsony százalékát foglalják el.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A kertes területre is a 30-45 fokos tetőhajlásszög alkalmazása javasolt.

MAGASSÁG

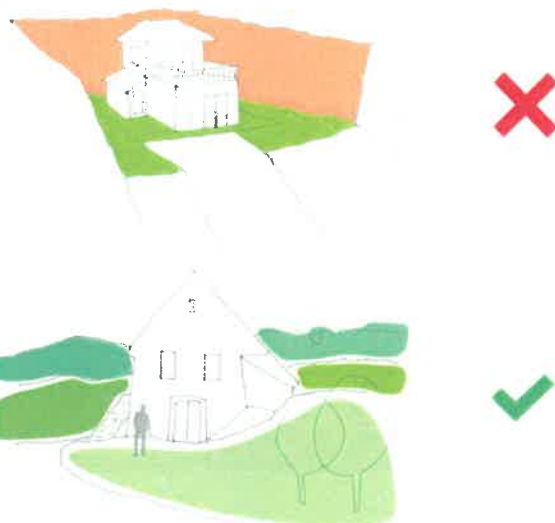
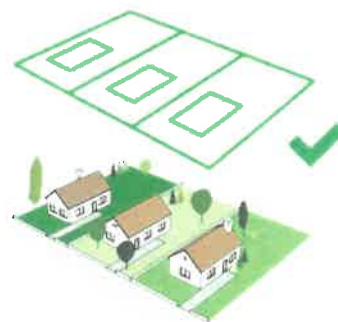
Az épületek a 4-6 méteres magasságot nem haladhatják meg.

TETŐFORMA

A kertes területre is, nyeregtetős vagy sátoztetős kialakítás használata javasolt.

TEREPALAKÍTÁS

Célszerű figyelmet szentelni a terepviszonyoknak és a telek domborzatának, mivel a község a domborzat szempontjából változatos. Egy jól elhelyezett épület kihasználja a meglévő adottságokat és belesimul a tájba. Ajánlott minél jobban követni a domborzat vonalait. Kerüljük a nagy bevágásokat, földkiemeléseket és a nagy feltöltéseket.

Gazdasági területek

TELEPÍTÉS

Ezekon a területeken jellemzően gazdasági épületek találhatók. Itt a beépítés laza, nem egységes, az adott funkció technológiájához alkalmazkodik.

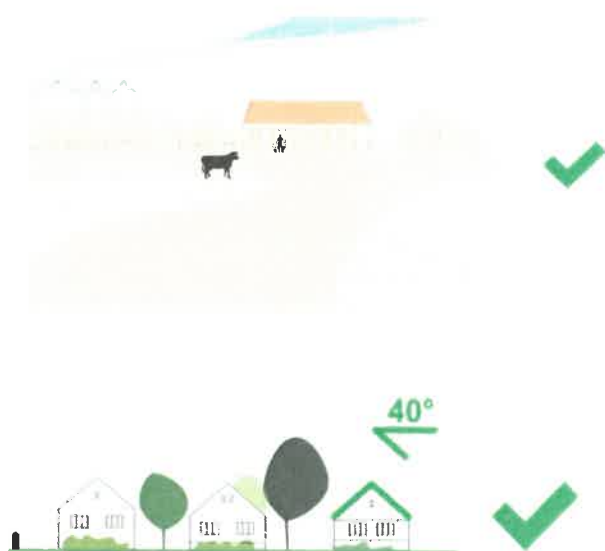
A területek általában véderdővel övezettek, a telkek belső úthálózattal rendelkeznek, melyek többnyire burkoltak.

TETŐHAJLÁSSZÖG

A külterületen is jellemző az egyéges hajlásszög megtartása.

A meglévő épületek közé épülő új épületeknek hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint a környezetükben lévőké. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a környezethez.

MAGASSÁG

A gazdasági területeken is törekedni kell arra, hogy az itt található épületek magasságához alkalmazkodjunk.

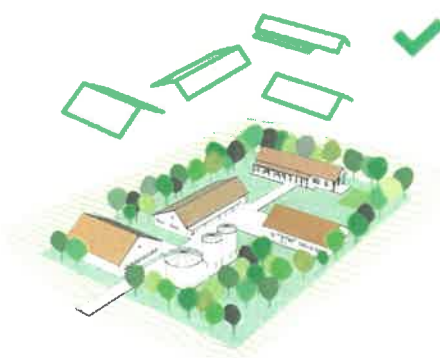
A meglévő épületek közé ékelődő új épületeknek hasonló magassággal kell épülniük, mint a környezetükben lévőké. A túl magas épületek nem illeszkednek a környezethez.

TETŐFORMA

A gazdasági épületek tetőformái általában egyszerű nyeregtetők, kontyolás és összetett tető alkalmazása nélkül.

A gazdasági területeken is fontos, hogy megtartsuk a településre jellemző tetőformákat, attól eltérni nem javasolt, hogy ezzel szép településkép kialakítását segítsük elő.

TEREPALAKÍTÁS

Akadnak olyan gazdasági területek, melynek bizonyos részein enyhén dombos a terület. Az épületeket a telken belül érdemes a közlekedő utaktól távol elhelyezni, ezzel belső közlekedési útvonal kialakítása válik szükségessé.

Az állattartó épületek köré a község irányából érdemes erdősávot telepíteni a szag és por terjedésének megakadályozására.

Külterület

A Nemzeti Ökológiai Hálózat területein, a Natura 2000-es területeken, az erdő- és gyepterületeken, valamint a vizes élőhelyeken teljes mértékben megbonthatatlan, beépítetlen táj a meghatározó arculati jellemző. Ezeken a területeken épület elhelyezése nem lehetséges. A felhagyott szántóterületeken törekedni kell az egykori természetes, őshonos növényállomány visszaállítására. Inváziós növények telepítése kerülendő.

Erdőterületek: erdősítésnél, mezővédő erdősávoknál és takarófásításnál minden esetben honos fajokból álló, elegyes állományt kell telepíteni. A 10 ha-nál nagyobb gazdasági erdők (Eg) területén közlekedési és közmű létesítmények, az erdő üzemeltetéséhez, fenntartásához kapcsolódó építmények, vadászházak és vadászlesek a táji környezettel összhangban az ÁESZ egyetértésével építhetők max. 0,3 %-os beépítéssel.

Vízfolyások: A község területén található forrásokat, felszíni vízfolyásokat, azok természetes partvonalát, természetes vagy természetközeli állapotban fenn kell tartani.

Közlekedési, közmű területek: A közlekedési és közmű területeken a közlekedési és közmű létesítményeken kívül az OTÉK 26. §. (3) pontjában felsorolt építmények helyezhetők el. Fásítás, fasor kialakítása, pótlása során helyben honos fa- és cserjefajokat kell alkalmazni.

A mezőgazdasági övezetekben csak tájba illő épület létesíthető. Kerítés nagyparcellás szőlő vagy gyümölcsös esetén, növényzettel kísért vadhálóval, vékony tartóoszlopokkal, tájvizsgálat függvényében létesíthető.

Kertes mezőgazdasági területen kerítés helyett sövényvel, szőlőkordonnal történő lehatárolás ajánlott, kivétel az erdőterülettel határos telekrész.

MAI PÉLDÁK

Meglévő épület felújítása a településkarakterbe illeszkedően

A hagyományos parasztház felújításoknál törekedjünk arra, hogy az épület megőrizze eredeti karakterét, stílusjegyeit. Az utcai homlokaton lévő két kis, osztott fa ablakot ne cseréljük nagyobbra, ne helyezzünk elé külső tokos, műanyag redőnyt. Betekintés elleni védelemnek inkább zsalutábla vagy zsalugáter kialakítása javasolt.

Esetleges energiahatékonysági korszerűsítés esetén a fehér színű nyílászárók helyett célszerű barnás árnyalatú, fa szerkezetek beépítése.

Az alábbi képeken jó példákat láthatunk épületfelújításokra. A példákon követendő lehet a színhasználat, a homlokzati kialakítás, a nyílászárók forma- és színvilága, valamint az anyaghasználat. Ezek az épületek mind illeszkednek a település arculatába.

Új építésű épületek elhelyezése hagyományos épületek környezetében

A településen a jövőben tervezendő épületek megvalósításakor törekedni kell a kialakult és a településen látható építészeti hagyományok megőrzésére. Fontos a parasztházaknál használt arányrendszer és színhasználat lekövetése. Új épületek, illetve épületfelújítások esetén tanácsos korszerű, zsalugáteres, fa nyílászárók beépítése a műanyag redőnytokos ablakok helyett.

A tetőformák jelentősen befolyásolják az utcaképeket, így azok illeszkedésére külön hangsúlyt kell fektetni. Nem szabad továbbá a település karakteréhez illő utcai homlokzatok díszítettségéről sem megfeledkezni.

A képek nem a településen készültek.

Jó példák gazdasági épületek kialakítására és kertes területek épületeire

Gazdasági épületek telepítése során a funkció nagyban befolyásolja a kialakítást. Ezen kívül minden esetben, a tervezés folyamata során figyelembe kell vennünk további tényezőket is, ilyen a terep, a tájolás, az időjárási viszonyok a településképhez való illeszkedés. A külterületi épületek elhelyezése során, a lehetőségekhez mérten törekedjünk a természetes anyagok alkalmazására. Világos vakolt homlokzat, cserép, esetleg pala tetőhéjalás javasolt. Az alábbi képek jó példát adhatnak a tervezők és kivitelezők számára.

GAZDASÁGI TERÜLET

KERTES TERÜLET

UTCÁK, TEREK

7

A település utcái rendezettnek mondhatók. A házak sok esetben előkerttel csatlakoznak az utcához, közel egyforma méretüknek köszönhetően egységesítik a településképet. A járdák és az út között általában szintén zöldfelület található.

A községben nem alakultak ki nagyobb parkok, közterek. Mint általában a kisebb településeknél megfigyelhető, Kurdon is a templom körül alakult ki jelentősebb, gondozott zöldfelület.

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

Parabola antenna, klímaberendezés és más műszaki berendezések elhelyezése a főhomlokzaton kerülendő. Ezek a berendezések megzavarhatják a település egységes arculatát. Telepítsük őket az oldalhomlokzatra vagy a hátsó homlokzatra.

Napelem telepítése során a tájolás nagy szerepet játszik. Amennyiben lehetőségünk van rá, ne a főhomlokzat felőli tetőrészre helyezzük el az elemeket. Ha nagyobb, árnyékmentes földterületünk van az épületünk mellett, ajánlható még a talajon, lábazatra történő elhelyezés.

A jobb alsó képen példa látható antenna álcázására. Ma már fenyőfára hasonlító kialakítás is lehetséges, így a településkép nem sérül, az antenna beleillik a környezetébe és nem okoz zavaró látványt.

Villanyóra elrejtésére jó megoldás a homlokzatba beépített kis szekrény, amely stílusában illeszkedik a nyílászárókhoz.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

A településközponti részekben, színes fényreklám helyett a hagyományos cégérek elhelyezése javasolt. A színes, nagyméretű molinók kerülendők.

IMPRESSZUM

KURD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

E-MAILCÍM: polgarmester@kurd.hu

CÍM: 7226 Kurd, Petőfi Sándor u. 11.

TELEFON: 06-74-401-011

POLGÁRMESTER: Müller János Norbert

FŐÉPÍTÉS: Farkas István

FŐÉPÍTÉS E-MAILCÍME: kurd@foepitesz.com

SZERKESZTETTE: Kovács Krisztián, Sághegyi Adél Laura

SZÖVEG: Bodnár Emőke, Bujáki Bence, Dinnyés Magdolna, Kovács Krisztián, Pintér Réka, Sághegyi Adél Laura

FOTÓ: Farkas István, Sárdi A. Zoltán

ÁBRÁK: Lechner Nonprofit Kft.

GRAFIKAI TERVEZÉS: Bodnár Emőke, Bujáki Bence, Kovács Krisztián, Kőrösi Emese Edit

Kurd, 2018. március 26.

A kézikönyvben szereplő fotók nem kizárólag a településen készültek!

Az építészeti útmutató, a mai példák és a reklámhordozók fejezetekben szereplő javaslatok közé máshol készült fényképeket is beillesztettünk saját adatbázisunkból, hogy olyan mintákat tudjunk bemutatni, melyek a település arculatát, karakterét pozitív irányba módosíthatják.

A kézikönyvben kerülendő példaként csatolt fényképek nem a településen szereplő részleteket mutatnak!

